Journal of Surgery
[Jurnalul de Chirurgie]
History of Surgery Open Access

Professor dr. Nicolae Negură and the first school of surgery in Iași

Dana Baran
Universitatea de Medicină şi Farmacie „Grigore T. Popa” - Iasi, Romania

Abstract

Dr. Nicolae Negură (1832-1884) graduated from the Berlin University in 1856. He belonged to a generation of enthusiastic Romanian physicians who aimed at creating an improved sanitary and medical education system in his country. As a consequence, he laid the basis of the first School of Surgery and Medicine at Iasi, in Moldavia, in December 1859. This happened soon after the Union of the Romanian Principalities was accomplished in January of the same year. The School was meant to be a preliminary step to the establishment of a proper Faculty of Medicine. Dr. Negură elaborated the syllabus and by-laws of this institution. Pharmacist Iosif Mihăilescu, proposed to teach *materia medica*. He was immediately accepted by the Ministry and included in Dr. Negură`s programme, since medicine and surgery had to be efficiently associated with drug-based therapy. Under the critical social, sanitary and economic circumstances of the young Romanian state, both Negură and Mihăilescu gave free lectures voluntarily, considering that this was a due patriotic attitude. Even though highly appreciated by the Ministry of Cults and Public Instruction, by the Ruling Prince, Alexandru Ioan Cuza, and his close counsellor and Prime Minister, Mihail Kogălniceanu, Dr. Nicolae Negură`s plan was constantly obstaculated by local sanitary authorities mainly represented by the ”Saint Spyridon” House of Doctors` Epitropy. Eventually they also decided to partially provide a helping hand and the courses started on December 3rd 1859. However, the School of Surgery was short lived and in 1861 it ceased to exist. The hope remained that, once the University of Iasi was inaugurated in Octomber 1860, the Faculty of Medicine could be founded and integrated to this first modern academic structure in Romania. Hence, Dr. Negură was appointed in many commissions charged with the organisation of this new Faculty. Unfortunately, opposition to this extremely necessary project persisted and it was only in December 1879 that the Faculty of Medicine was finally created within the University of Iasi. Disappointed, Negură left for Bucharest, but his perseverent initiatives opened the way to this late, yet greatly valuable achievement: the Medical Faculty of Iasi.

Keywords: Nicolae Negura, school of surgery, faculty of medicine, Iasi

Dr. Negură şi premisele celei dintâi Şcoli de Chirurgie din Iaşi

Născut la Huşi, absolvent al Universității din Berlin, lui Neculai (Nicolae) Negură (22 octombrie 1832-septembrie 1884) i s-a conferit titlul de doctor în medicină şi chirurgie în 1856, după susținerea tezei „De febre Moldaviensi” (*Despre febra moldovenească*), cercetare valoroasă, trasând un cadru veridic al patologiei şi igienei din Moldova. Întors în țară, a lucrat ca medic secundar şi ulterior medic primar în divizia chirurgicală a Epitropiei Spitalului Central „Sf. Spiridon”, dar şi la Școala Artei Obstetricale sau Institutul Gregorian din Iași, unde a fost şeful Clinicii Obstetricale (cf. *Gh. Băileanu*).

Negură a trăit într-o epocă în care Moldova se emancipa, medicalizarea societății era la ordinea zilei, iar problemele medico-sanitare tot mai grave impuneau profesionalizarea actului medical. Pe lângă efectele salutare asupra activității medico-sanitare şi farmaceutice produse de Regulamentul Organic, aplicat în Moldova din 1831, un impact favorabil a exercitat „Aşezământul pentru Reorganizarea Învăţăturilor Publice în Principatul Moldovei”, promulgat în 1851 de Grigore Ghica Vodă. Această reglementare prevedea, pentru asigurarea de moaşe şi de chirurgi calificați, înființarea, ca un preludiu al învăţământului superior, a unor şcoli de obstetrică şi de chirurgie, aşa cum se întâmplase anterior la Bucureşti. Acestea trebuia să pregătească întemeierea în Moldova a unei facultăți medicale de tip occidental.

1852: Dacă *Şcoala de Moaşe* (Institutul Gregorian sau Institutul Artei Obstetricale) și-a deschis porțile la 7 octombrie 1852, Domnitorul Grigore Ghica oferind pentru aceasta casa părintească din ulița Goliei, structurarea Şcolii de Chirurgie, menită a instrui chirurgi pentru „ocoale, târguşoare şi mânăstiri”, a fost amânată. Acest deziderat s-a împlinit doar şapte ani mai târziu prin implicarea devotată a Doctorului Nicolae Negură.

Corresponding author: Dana Baran dana_baran@yahoo.com
Received December 19, 2019; **Accepted** Mars 2, 2019; Mars 29, 2020

Citation: Dana Baran Professor dr. Nicolae Negură and the first school of surgery in Iasi. Journal of Surgery [Jurnalul de chirurgie]. 2020; 16 (1): 62 – 70 [Article in Romanian]

Copyright: © 2020 Dana Baran. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

1859: *Şcoala Companiei Sanitare a Doctorului Cihac* a fost încă un reper semnificativ pe acest drum al schimbărilor înnoitoare din Moldova, survenite mai ales îndată după Unire. În 1859, Dr. Iacob Cihac, fost medic şef al Oştirii Moldave, iar între 1858-1861 medic-colonel inspector ataşat Statului Major, a instituit *Compania Sanitară*. Era alcătuită din soldaţi-felceri (sanitari), instruiţi la şcoala pe care tot el a deschis-o în 1859, la Iaşi.[1]Pregătită încă din 1858, şcoala a funcţionat după 1860 la Bucureşti. Pentru aceşti elevi, Cihac a încredinţat tiparului un *Manual pentru învăţătura soldaţilor din compania sanitară a oastei moldo-romane*, Iaşi: Institutul Albina, 1859, reeditat în 1861. Era întâia sinteză de medicină militară elementară în română.[2]

1859: Așadar, întemeierea *Şcolii de Chirurgie şi Medicină* la Iaşi în 1859 de către Doctorul Nicolae Negură s-a înscris, la rândul-i, în strădania de emancipare a ţării, în contextul implementării Regulamentului Organic, dar, în egală măsură, ca o altă consecinţă benefică a „Aşezământului pentru Reorganizarea Învăţăturilor Publice" din 1851, ambele promovate activ deopotrivă prin demersurile Societăţii de Medici şi Naturalişti din Iaşi (SMN). Într-adevăr, încă în 1838, la Congresul Naturaliştilor de la Freiburg, Dr. Iacob Cihac, fondator în 1830 şi reprezentant strălucit al SMN din capitala moldavă, amintea de „nădejdea de a se deschide la Iaşi un curs .(..). de hirurgie.*"* Totuşi transpunerea în fapt a acestuia nu a fost posibilă decât după înfăptuirea Unirii Principatelor în 24 Ianuarie 1859. După Unire, chiar din anul şcolar 1859, s-a reactualizat problema organizării cursurilor universitare la Iaşi, ce răspundea totodată spiritului şi directivelor „Aşezământului...".

Astfel, la 23 septembrie 1859, la numai 28 de ani, Dr. Nicolae Negură, proaspăt revenit de la studii în străinătate, a înaintat Ministerului Instrucţiunii Publice din Moldova o întâmpinare, prin care, realist, propunea exclusiv „înfiinţarea unui curs de chirurgie care să fie baza şi începutul unei facultăţi de medicină, ce se va putea completa oricând circumstanţele ar fi favorabile."

„Pentru acest finit este necesar a se înfiinţa o *catedră pentru un curs de chirurgie* şi va trebui de a mijloci la *Epitropia ospitalelor Sf. Spiridon* ca să mi se dea unele din sălile unde se ţin morţii, pentru a face anatomie dându-mi şi materialul necesar (cadavre) şi de a mijloci ca să-mi încredinţeze un număr de paturi, *cazuri de chirurgie,* mie ca doctor primar pentru a demonstra în practică elevilor." „În răsplătire pentru aceste sacrificii ospitalul va avea chirurgi care lipsesc cu totul. Va avea tineri care să fie necontenit în spital şi să privegheze, fiindcă acum spitalul rămâne fără nici un doctor când toţi se duc în târg la practica lor." [3]. Rezoluţia Ministerului, care susţinea ctitorirea unei atât de necesare şcoli medicale la Iaşi, afirma că: după „lăudabila şi patriotica propunere a doctorului Negură", „văzând cele expuse de **Dl.** Negură, considerând că pentru organizarea începuturilor de o şcoală de chirurgie D.[umnealui] nu cere deocamdată nici mijloacele băneşti, Ministerul nu vede motive de refuz. Deci se va supune Consi**liului Miniştrilor** spre **încuviinţare** şi ordinare Epitropiei Sf. Spi**ridon** de a îndeplini cele mijlocite de d. doctor Negură". La rândul său, Consiliul de Miniştri a decis ca Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice să impună Epitropiei „Sf. Spiridon" „să deie înlesnirile cerute" - *„înlesnirea deschiderii unui curs public de chirurgie*". *Ne*bănuind împotrivirea Epitropiei, Ministerul îi cerea totodată lui Negură să prezinte neîntârziat programul de învăţământ, structura cursurilor şi regulamentul şcolii, implicit condiţiile de admitere. În octombrie 1859, Negură, viitor membru al SMN din 1862 şi apropiat al lui Cuza Vodă, a depus la Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, sub Nr. 8892, „Statutele facultăţii de medicină ce are a se înfiinţa la Iaşi", expunând structura cursului pregătitor, gândit de el. Prevederile erau redactate după statutele facultăţilor similare din Berlin, Paris şi Viena. Consiliul a recomandat „unificarea lor cu statutele Şcolii de medicină din Bucureşti". [3] Exegeţii activităţii Doctorului Negură au notat o anumită reţinere a sa, nu se ştie din ce pricini, faţă de Dr. Carol Davila şi realizările din Capitală ale acestei personalităţi a vremii, care l-ar fi putut ajuta substanţial în încercările sale de fondare a unei şcoli medicale viabile în Moldova.

Admiterea studenţilor la Şcoala de Chirurgie din Iaşi era condiţionată de absolvirea a cel puţin patru clase gimnaziale în cadrul Academiei Mihăilene:

„Cursul de chirurgie" -arăta entuziastul medic- „are **de** scop nu numai de a da chirurgi statului, dar **fiind** baza pentru o facultate de medicină care spre a se putea întemeia în cursul anului 1860, nu va admite decât elevi care au făcut cursul gimnazial şi anume:

Aceşti elevi care vor a se deda numai la chirurgie vor trebui a fi urmat cele 4 clase gimnaziale din Academie.

Aceşti elevi care voiesc a continua cursul şi a deveni medici vor trebui să fi finit cursul gimnazial."

Faptul că perspectiva unei Universităţi ieşene moderne, ce cuprindea şi o Facultate de Medicină, se contura deja tot mai concret, rezulta şi din Programul de învăţământ redactat de Dr. Negură, care preciza: „Cursul de chirurgie are de scop" a fi baza **„pentru o *facultate de medicină,* care (...) se putea întemeia în cursul anului 1860"**.... (*sublinierea noastră*)

Prin adresa nr. 9627/1859, Ministerul Instrucţiunii Publice a desemnat o Comisie alcătuită din Anton Velini şi Ştefan Micle, profesori ai Academiei Mihăilene, care, împreună cu Nicolae Negură, să urgenteze proiectul Cursului de Chirurgie luat în dezbatere. Unii din epitropii Casei „Sf. Spiridon" au absentat însă de la întrunirea ce trebuia să ia decizia favorabilă, descompletând forul de conducere şi invalidându-l. De aceea, soluţionarea de către Epitropie a rezoluţiei Ministerului s-a amânat, cu motivarea că: „seanţa epitropiei acum este necompletă, rămâne a se rezolva cele de cuviinţă după venirea şi întrunirea membrilor".

Directorul V. Alexandrescu din Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice a reacţionat, acuzând Epitropia de tergiversarea tendenţioasă a cursului, apreciat „de mare necesitate": „Se va întreba... de ce este speranţia să se întrunească membrii absenţi până la primăvara viitoare, iar mai departe (..).. de vreme ce un membru este suficient pentru a dirija acea instituţie, să fie suficient şi pentru a ajuta deschiderea unui curs de mare necesitate pentru capitale".

În faţa impasibilităţii Casei „Sf. Spiridon", V. Alexandrescu a trimis documentele lui Negură direct Domnitorului Cuza. Cu toate acestea, cursul de chirurgie preconizat a fi ţinut în cadrul Academiei Mihăilene, ca for didactic, avea strictă nevoie de sprijinul Epitropiei, pentru partea medicală aplicativă. În plus, trebuia obţinut avizul Consiliului Şcolar local. Acesta a desemnat prompt o Comisie compusă din profesorii Academiei ieşene Simion Bărnuţiu, Ştefan Micle şi Petru Suciu, care, împreună cu trei doctori, inclusiv Negură, a dat avizul final pozitiv.

1859-1860: Şcoala de Chirurgie şi Medicină a Doctorului Negură

Consecutiv aprobării Consiliului Şcolar, la 30 octombrie 1859, prin Ordonanţă Domnească emisă de Alexandru Ioan Cuza, Doctorului Nicolae Negură i s-a consfinţit dreptul de a deschide o Şcoală de Chirurgie, ţinând

oficial primul *curs public de chirurgie,* în 3 decembrie 1859, în localul Academiei Mihăilene, ora 4 după-amiază. [4,5] Aici, -se pare- încă de la 30 noiembrie 1859 şi până în 1861, a predat în limba română, „gratuit şi benevol", „în folosul public", un curs de *Chirurgie şi Medicină* având caracter apropiat de specificul universitar. [6]

El a solicitat în consecință Epitropiei „Sf. Spiridon" să îi pună la dispoziție sală de curs și sală de disecție, precum și materialele necesare, însă, motivând lipsa de spaţiu pentru bolnavi și imposibilitatea efectuării de disecții în locațiile destinate bolnavilor, Epitropia nu i-a satisfăcut cererea în timp util. În schimb, Academia Mihăileană i-a pus la dispoziție o sală de curs în sediul său.

Cea dintâi reacţie a Epitropiei aducea în atenţie propriile argumente:

„Epitropia aceasta a zisului ospital, cu onoare face cunoscut acestui Minister, că ea se găsește în neputinţă de a împlini mijlocirile ce-i se fac, din următoarele împrejurări:

1) că în cuprinsul ospitalului nu este local pentru asemenea trebuinţă şi apoi operarea cadavrelor înnăuntrul Institutului poate răspândi spaimă între bolnavi, mai ales între poporul de jos, a cărui grad de cultură şi prejudeţe sunt în general cunoscute, încât este de crezut că vor prefera mai bine să moară pe uliţe decât să vie la spital şi prin aceasta s-ar paraliza scopul fondatorilor;

2) că cheltuielile unei așa școli se cuvine în sarcina acelui onorabil Minister de care atârnă toate școlile, iar nu în a Epitropiei Casei Sf. Spiridon, fondurile căreia sunt menite numai pentru întreţinerea bolnavilor şi a cărui buget de cheltuieli are nevoie de reducţie, iar nu de sporire." [3]

Totuși, curând după această adresă puţin binevoitoare, Epitropia și-a nuanţat răspunsul, permiţând învăţământul de felceri - chirurgi «pentru sate» -, la secţia chirurgicală. [3,6]

Despre cursul său și micul muzeu didactic realizat, Dr. Negură a subliniat de repetate ori că dorea să fie „baza şi începutul unei facultăţi de medicină, care să se poată completa oricând circumstanţele vor fi favorabile".

Conform Programei pe care el însuși o elaborase: „În primul semestru (15 noiemvrie) ... preda: Anatomia omului generală şi principiuri de fiziologie şi anatomie specială cu demonstraţii la cadavre; totodată ... ţinea un curs practic de disecţie la *ospitalul Sf. Spiridon* şi un curs de patologie chirurgicală cu demonstraţii la ospitalul central." „În semestrul de vară" urma a „propune la timp atât obiectivele... cât şi numele acelor domni medici patrioţi, care au binevoit a propune concursul lor la complectarea studiului." [3]

Pentru a pune la îndemâna cursanţilor cele utile învăţăturii şi „a putea face studenţilor uşor dificilul studiu al anatomiei", el s-a adresat, în 30 octombrie 1859, *Onorat Ministeriu[lui] Cultelor şi Instrucţiunei Publice*, solicitând publicarea unui manual de anatomie, pe care îl tradusese din germană, îmbinând inteligent terminologia latină consacrată şi lexicul românesc. Iată ce spunea tânărul magistru: „Anatomia fiind baza Chirurgiei şi a Medicinei, şi cel mai greu obiect, este de mare nevoie de a avea o carte tipărită în româneşte; pentru aceasta am prelucrat celebrul uvragiu al lui Hyrtl de *Anatomia Omului* şi rog pe Onoratul Minister de a-mi da înlesnirea pentru tipărirea acestui uvragiu." Aprobarea a fost dată de Minister pentru apariţia volumului în *Tipografia Şcoalelor,* dar volumul nu a văzut nicicând lumina tiparului.

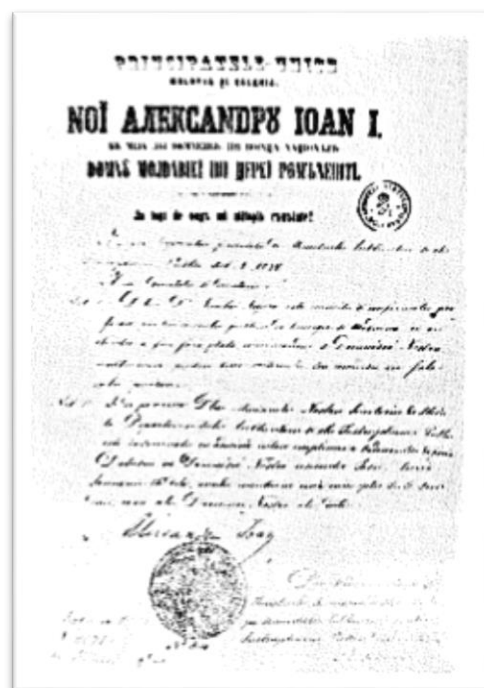
Dr. Negură a înlesnit însușirea artei numeroșilor amatori de iniţiere în tainele medicinei prin procurarea unor obiecte de uz didactic: un schelet, un craniu dezarticulat, un creier-mulaj, dar şi instrumentar pentru disecţii, toate comandate de la Paris, apoi, pentru al doilea an, „un cadavru imitat de femeie şi unul de copil", un schelet cu ligamente, piese anatomice normale şi patologice şi un microscop. [5,6] În plus, a adus din Bucureşti 20 de exemplare din cursul de *Anatomie* al lui Hyrtl, tradus, dar deopotrivă editat între timp acolo, de Dr. Gheorghe Polizu. Acesta publicase astfel cel dintâi manual de anatomie în limba română: *Prescurtare de anatomie descriptivă pentru medici şi felceri cu scurte notiţe fizilogice care desluşesc tot ce se petrece în om,* Bucureşti, 1859.

Recompensându-i efortul perseverent, în 12 ianuarie 1860, prin Decretul Domnesc nr. 9538 semnat de către Cuza Vodă, Doctorului Negură i s-a recunoscut calitatea de „profesor pentru cursul public de medicină și chirurgie, ce a oferit să facă fără plată", Domnitorul „exprimându-i Domneasca Noastră mulţumire" pentru „binevoitorul său concurs în folosul public". (Fig.1)

Fig.1.a.Prof. dr. Nicolae Negură

Fig.1.b. Decretul Domnesc emis în 12 ianuarie 1860 şi semnat de Domnitorul Alexandru Ioan I de numire a Doctorului Neculae Negură, ca profesor neremunerat al Cursului de Chirurgie şi Medicină

NOÏ АЛЕКСАНДРȢ IOAN I.

b.

1859-1860: Cursul de Materia Medica a Magistrului Iosif Mihăilescu

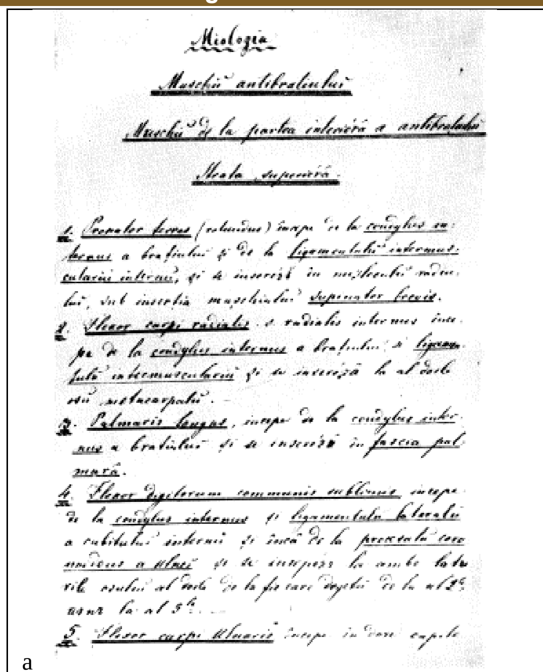
De la început, *Cursului de Chirurgie* i s-a asociat unul de *Materia Medica*, deoarece, în viziunea lui Nicolae Negură, nu exista chirurgie şi medicină fără noţiuni de farmacie. L-a avut colaborator pe Iosif Mihăilescu, magistru de farmacie, care a susţinut la fel de dezinteresat, „gratuit şi benevol", un curs complementar, aprobat de Minister.

Ca şi în cazul „zelosului patriot" Negură, demersul spiţerului Mihăilescu era un gest patriotic, de înţelegere şi slujire a priorităţilor ţării. La 2 decembrie 1859, el a adresat *Onorat. Ministeriu[lui] Cultelor şi Instrucţiunei Publice* o suplică, unde afirma: „Vroind a fi folositor Patriei în arta mea în Farmacie, şi fiind informat de la D. Doctor Negură de necesitatea unui profesor de Farmacie la Academie, eu ca român mă oferez gratis pentru ace[a]sta." [7]

Merită amintit în trecere că, între 1857-1859, la Iaşi mai funcţionase o şcoală de farmacie. Era Şcoala Gremiului Spiţeresc -***Şcoala Gremială***-, ce a datorat mult medicului şi farmacistului Ludovic Steege, protomedic al Moldovei, membru activ al ***Societăţii de Medici şi Naturalişti,*** şi, ca şi Negură, partizan al lui Cuza, dar nu mai puţin farmacistului şef şi chimist al Spiridoniei, un alt eminent membru SMN, Theofil Stenner.[7] Absolvenţii ***Şcolii Gremiale*** erau asistenţi de farmacie.

1860: Prima promoţie a Şcolii şi Raportul Comisiei de examen

La cererea Profesorului dr. Negură, formulată la finele lunii mai, în 16 iunie 1860, destoinicia „studenţilor" a fost evaluată de o Comisie aprobată de Minister. Era formată din protomedicul Moldovei, Dr. Gheorghe Cuciureanu, Dr. Anastasie Fătu, medic al Spiridoniei, şi profesorul de fizică şi chimie al Academiei Mihăilene, Ştefan Micle. Ei consemnau că „s-au încredinţat că aceşti juni au răspuns atât de bine, precât au fost prin putinţă după neajunsul de cadavre şi de alte înlesniri favorizatoare, încât ei au fost reduşi mai mult la puterea memoriei, prin urmare rezultatul dovedeşte sârguinţa profesorului şi a elevilor". Raportul Comisiei menţiona doar un studiu de „osteologie şi miologie", fără a aminti prelegerile de farmacie ale lui Iosif Mihăilescu. (Fig. 2) Lipseau de asemenea detalii referitoare la elevi şi prestaţia lor, ceea ce accentua impresia de improvizaţie, de netemeinicie a şcolii, limitate şi exclusiv teoretice, munca Doctorului Negură fiind mult subevaluată, iar a spiţerului Mihăilescu, pe deplin ignorată.

Miologia

Muschii antebratului

Muschii de la partea interioară a antebratului

Strata superioară

a

Fig. 2.b.Prof. dr. Nicolae Negură

Fig. 2. a. „Note de curs Profesor N. Negură, 1860: *Miologia. Muşchii antebraţului. Muşchii de la partea interioară a antebraţului. Strata superioară*". Caietul studentului T. Burada – prima pagină (Muzeul de Istoria Medicinei – Universitatea de Medicină şi Farmacie „Grigore T. Popa" – Iaşi; b. Prof. dr. Nicolae Negură

Deşi lăuda strădaniile făcute, Raportul către Minister al Comisiei pleda pentru „chibzuinţă", aducând în atenţie dificultăţile unui învăţământ medical autohton, ce risca să rămână de mâna a doua în faţa specialiştilor veniţi din afară. Iată cum se contura în ochii raportorilor situaţia exactă: „Pătrunşi de gingăşia chemării lor, subscrişii nu se pot împiedica de a arăta onor Ministeriu că, precât ei doresc să vadă înflorind în patria lor şcoala de medicină complet fondată pe baze solide şi întreţinută de guvern ca instituţiune de interes comun, cu toate cele necesare pentru învăţarea ştiinţelor medico-chirurgice, pe atâta nu pot considera predarea izolată a unora din obiectele medicinii decât ca o întreprindere făcută, în principiu, cu intenţiuni bune, însă periculoasă în urmările ei, ca una ce neîntrunind condiţiile de vitalitate ale institutelor analoge din ţările civilizate, ar putea nu numai să zădărnicească viitorul junimii studioase, dar chiar nici ar produce altceva decât nişte oameni cu ştiinţă neîndestulătoare, ce sunt mult mai periculoşi societăţii decât lipsa de orice ştiinţă medică".[6,8] Se condiţiona continuarea cursurilor de depăşirea dificultăţilor „morale şi financiare".

Dintre *piedicile morale* se enumera „oboseala" medicilor români, care, după „îndelungatele încercări zadar", precum şi de poziţia elevilor, care, absolvind şcoala, „vor fi consideraţi de inferiori medicilor care ar veni din alte ţări înaintate". Conform aceluiaşi Raport, *greutăţile financiare* includeau „despăgubirea" medicilor pentru timpul sacrificat cu pregătirea şi predarea cursurilor: „Medicii care ar simţi vocaţia de profesor, ce trebuie să fie bărbaţi foarte aleşi, ocupându-se de câţiva ani exclusiv cu aceasta, cum se prevede chiar şi în regulamentul şcoalelor, cu pregătirea pentru tratarea specialităţilor şi cu prelucrarea uvrajelor respective, ar fi nevoiţi să resigneze în mare parte practicii lor, pentru care statul ar fi dator să-i despăgubească în proporţie cu sacrifiarul acestui timp". [4,8]

Tot la impasul financiar se înscria lipsa bazei materiale adecvate, crearea căreia ar fi impus investiţii substanţiale ale statului spre a se asigura un amfiteatru de anatomie corespunzător, cadavre, instrumentar pentru disecţii şi colecţii anatomice, o grădină botanică reprezentativă, laboratoare, clinici de specialitate: „În fine — se remarca în Raport —, lăsând la o parte pe celelalte lucrări, vom aminti numai că şcoala medico-chirurgicală trebuie să dispună de un amfiteatru anatomic şi de cadavre îndestule, ce cu greu se pot dobândi, de colecţiile anatomice necesare, de o grădină botanică bine organizată, de un laborator chimic, de înlesnirile cerute pentru facerea experienţelor fiziologice, de mai multe clinici special atârnate numai de şcoala aceasta şi de felurite alte mijloace, care ar costa sume foarte însemnate".

Vizionar optimist, Dr. Negură nădăjduia să afle spaţiile de învăţământ la Academia Mihăileană, unde, din 1856 funcţionau două facultăţi, precum şi un *laborator de fizică* pentru demonstraţii experimentale, amenajat în 1840 de fostul Profesor Teodor Stamati, autorul primului manual de fizică în limba română - *Fizica elementară pentru clasele colegiale din Prinţipatul Moldovei*, Iaşi: Tipografia Institutului Albinei, 1849 -, şi un *laborator de chimie*, condus la acel moment de Profesorul Ştefan Micle. Lecţiile şi demonstraţiile de fiziologie se puteau desfăşura tot în acest cadru. Se ştie că, încă din primii ani de la deschiderea instituţiei în 1835, la Academie se predase Istoria Naturală de către Dr. Iacob Cihac, autorul primului manual de profil, tipărit în româneşte: *Istoria Naturală* „Întâia oară în limba românească compusă de doctorul medeţinei şi cavaler Cihac a mai multor Soţietăţi învăţate Mădular şi Profesor Istorii Naturale la Academia din Eşi, Şef-Doctor a Miliţiei Moldovei, Viţe-Prezident Soţietăţii Istorio-Naturale în Eşi ş.c.,.", Iaşi: Tipogafia Institutului Albinei, 1837. I-a urmat un volum de Istoria Naturală, semnat de Profesorul Teodor Stamati, doctor în filosofie al Univesităţii din Viena: *Manual de Istoria Naturală prescurtată pentru tinerimea românească* (*rasele omenirii).* Iaşi: Tipogafia Institutului Albinei, 1841. Pentru deprinderea noţiunilor de biologie, Muzeul de Istorie Naturală al SMN, întâiul din spaţiul românesc, deschis în 4 februarie 1834, era de asemenea la dispoziţia studenţilor. [2]

Amfiteatrul (sala de disecţie) de anatomie s-ar fi putut găsi la Spitalul „Sf. Spiridon", Spitalul Militar sau Institutul Gregorian, care puteau pune totodată la dispoziţie atât cadavre pentru disecţie, cât şi pacienţi pentru ilustrarea cazurilor clinice. De altfel, pentru practica medicală, oricare

alt spital al Epitropiei ar fi putut oferi clinicile sale. Studiul farmaciei-terapiei ar fi putut avea acces neîngrădit la Grădina Botanică din Iaşi, unde se cultivau peste 2500 de plante regionale şi exotice, îndeosebi specii medicinale. Prima creată în Principate încă din 1856 graţie Doctorului Anastasie Fătu, Grădina avea prin însuşi proiectul său, menire didactică declarată, pe lângă aceea de salubrizare şi înfumuseţare a urbei. [2]

Neluând în seamă aceste elemente, membrii Comisiei arătau în concluzia Raportului prezentat Ministerului Instrucţiunii Publice că își îndepliniseră „datoria lor de bărbaţi de conştiinţă", formulând „adevăratul punct de videre a chestiunii şi greutăţile care sînt de învins în realitate". Fără a nega „în principiu, posibilitatea înfiinţării unei şcoli medico-chirurgicale pe baza concentrării tuturor mijloacelor intelectuale şi materiale", ei lăsau la aprecierea onor Minister „oportunitatea momentului, în chip ca realizarea instituţiunii precizate să poată garanta Patriei comune numai rezultate salutarii".

Convins că Şcoala medico-chirurgicală căreia îi dăduse viaţă a folosit iniţierii tinerilor în meserie, mai făcând un pas, Dr. Negură a solicitat Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice, la 7 septembrie 1860, menţinerea cursului său şi statornicirea la anul I al Şcolii de Chirurgie, pentru anul şcolar următor, a patru profesori remuneraţi de către stat: un profesor de anatomie teoretică, disecţie şi chirurgie, un profesor de farmacie, unul de fizică şi un profesor de botanică.

A primit acordul Consiliului Școlar din Iaşi, organ consultativ al Ministrului Instrucţiunii, care în schimb a aprobat doar numirea profesorilor la catedrele de anatomie, chirurgie şi farmacie.

În octombrie 1860, elevii Şcolii de Chirurgie de la „Sf. Spiridon" au trecut examenul de sfârșit de an în fața unei alte Comisii, constituite din Dr. Anastasie Fătu, Dr. Gheorghe Cuciureanu, alături de Dr. Neculai Negură, dar și de Magistrul Iosif Mihăilescu, pentru evaluarea cunoştinţelor de farmacie predate de el. Rezultatele absolvenților primului Curs de *Chirurgie și Medicină* erau satisfăcătoare, iar Şcoala Doctorului Nicolae Negură și a Magistrului Iosif Mihăilescu era gata să continue în anul academic 1860-1861.

Din păcate, în ciuda eforturilor lor, nu a supravieţuit. Aşa cum o anticipase deja Raportul din 12 iunie 1860, întocmit şi predat Ministerului de Doctorii Cuciureanu şi Fătu, împreună cu Profesorul Micle, *Şcoala de chirurgie şi medicină* a fost definitiv respinsă în octombrie 1860, nefiind luată în calcul ca o precursoare valabilă a unei Facultăţi medicale.

Cursurile din 1861 s-au suspendat, mai ales în ideea că în capitala Moldovei avea să funcţioneze o facultate de medicină în cadrul Universităţii.

Către aceasta ţintise de fapt, dintotdeauna, şi Dr. Negură.

1860: Dr. Negură şi lupta pentru învăţământul medical superior la Iaşi

Renăscuse, iată, vechea speranță, concomitent preconizatei deschideri la Iaşi a primei Universităţi moderne din țară în 1860, ce promitea și o facultate de medicină.

Mihail Kogălniceanu, prim-ministru al Moldovei şi ministrul Instrucţiunii după Unirea Principatelor, iniţiase demersuri pentru înfiinţarea la Iaşi a unei Universităţi care să includă şi mult dorita Facultate de Medicină. „Negreşit – argumenta el - că această facultate nu va putea ajunge pe facultăţile medicale din alte ţări mai înainte decât după un număr de ani; negreşit că vom avea de biruit multe greutăţi înainte ca Universitatea noastră să ajungă la deplinătatea altor asemenea institute. Însă... trebuie să facem un început, trebuie să avem energia de a merge înainte". [6] În acest sens, el a recomandat Consiliului Şcolar elaborarea statutelor Universităţii.

În consecinţă, în ședința din 16 Septembrie 1860 a Consiliului Școlar - format din Inspectorul General al Școlilor, Directorul Departamentului, Directorul Învățământului și trei magiștri aleși dintre profesorii secundari și din învățământul superior -, Dr. Iacob Cihac, medic al Spiridoniei, a citit Programul Facultăţii de Medicină adoptat și trimis de Minister cu adresa No.10976. Consiliului Școlar a încuviințat numirea unui profesor pentru Anatomia Teoretică, a unuia pentru Chirurgie și a altuia pentru Farmacie, științe distincte, privite ca germenele învăţământului medical. Celelalte cursuri ale învăţământului medical urmau a fi frecventate la „Facultatea Filosofică secţia a I (de știinţe), la știinţele relative la medicină". [9]

Cu ocazia şedinţei Consiliului Şcolar din 7 octombrie 1860, Doctorul Negură a prezentat şi el un proiect de statut pentru Facultatea de Medicină, dar Consiliul Şcolar nu l-a luat în discuţie, formând o comisie care să se ocupe de elaborarea acestuia. [10, 11]

În 10 octombrie 1860, Alexandru Ioan Cuza l-a însărcinat pe Dr. Gheorghe Cuciureanu să afle profesorii potriviţi şi să schiţeze o programă pentru Facultate. Cuciureanu a convocat pe Dr. A. Fătu şi Dr. N. Negură, dar, deşi se întocmise şi bugetul Facultăţii, în final toţi trei au declinat oferta, considerând că lipseau condiţiile necesare: profesori competenţi, materiale, spitale, cadavre pentru studiul anatomiei, plante pentru cunoaşterea farmacobotanicii. Deşi oscilant, Dr. Fătu s-a opus, dar cel mai fervent critic a fost Dr. Cuciureanu, personalitate foarte influentă în Moldova. Cu toate că în lucrarea sa „Descrierea celor mai însemnate spitaluri din Germania, Englitera şi Franța spre introducerea planului pentru urzirea unui spital central la Iaşi" (Iaşi: Institutul Albinei, 1842), la paragraful 17, propunea el însuşi constituirea unei facultăţi de medicină sub egida Epitropiei „Sf. Spiridon", atunci când statul a trecut la organizarea instituţiei, i s-a împotrivit înverşunat. El a motivat între altele prin mentalitatea societăţii, lipsa corpului academic, dar şi a spitalelor, pretextând mereu: „poate după câtva timp, când Guvernul va dispune de spitale, se va putea înfiinţa o facultate de medicină". [6] Paradoxală reiese a fi poziţia Doctorului Negură care, după relatarea Profesorului George Bogdan, ar fi abandonat lupta sa de până atunci şi s-a supus, cedând.[9]

Odată însă cu deschiderea primei Universităţi moderne de tip european la Iaşi în 26 octombrie 1860, datele „problemei medicale" s-au schimbat.

1860: Noi premise ale înăţământului medical superior după citorirea Universităţii

Făurirea României, prin actul Unirii din 24 Ianuarie 1859, a impus fondarea Universităţilor, ca parte integrantă a programului de modernizare a ţării. Se intenţiona astfel nu numai cultivarea conştiinţei, istoriei şi limbii naţionale, a sentimentului de apartenenţă la aceleaşi idealuri, ci şi formarea elitelor profesionale naţionale, care să asigure propăşirea tânărului stat.

La 26 octombrie 1860, graţie stăruinţei lui Mihail Kogălniceanu şi voinţei lui Cuza Vodă, a luat naştere la Iaşi prima Universitate de tip european din Principate, for ce avea să reunească magiştri din toate cele trei provincii româneşti. Statutul Universităţii, conform „Aşezământului pentru Reorganizarea Învăţăturilor Publice în Principatul Moldovei" din 1851, încă în vigoare, prevedea întemeierea Facultăţii de Medicină, alături de Facultatea de Teologie, Facultatea de

Filosofie, ce integra de asemenea Ştiinţele, şi de Facultatea de Drept. Acelaşi aspect era specificat în Raportul nr. 13794 adresat de Mihail Kogălniceanu la 16 octombrie 1860 Domnitorului Al. I. Cuza, solicitând completa organizare a Universităţii prin adăugarea Facultăţii de Medicină.

De acum la Iaşi fiinţa aşadar *Universitatea Naţională,* provenind din vestita Academie Mihăileană ce fusese fundamental restructurată. La 26 octombrie 1860, când Cuza a inaugurat-o, Kogălniceanu a dat citire Decretului Domnesc privind crearea deopotrivă a Facultăţii de Medicină şi a făcut apel la cooperare. În acest context, s-a instituit o altă Comisie, compusă din Doctorii Neculai Negură, Anastasie Fătu, Aristide Bendella, Alexandru Diamandescu şi Alexandru Grecianu (Greceanu), şi ei membri SMN marcanţi, care să ducă decizia la bun sfârşit. Primul buget acordat Facultăţii pentru anii I-II de studii, 1860-1861, era de 132.000 lei. [9]

Totuşi, proiectul s-a suspendat *sine die*.

Ca profesor de chirurgie, Dr. Negură, alături de Dr. Fătu, a participat la Consiliul Academic al Universităţii, întrunit într-o primă şedinţă la 28 octombrie 1860, apoi în 29 şi 30 octombrie. Documentele atestă că în aceste şedinţe, Dr. Iacob Cihac şi Dr. Emil Max, un obstetrician de renume al Spiridoniei şi Institutului Gregorian, au depus fiecare câte un statut al Facultăţii avute în vedere. Dr. Negură a insistat să se procedeze de urgenţă la numirea a încă doi profesori pentru ca Facultatea de Medicină să poată porni procesul de învăţământ, dar majoritatea membrilor din Consiliu considerau că la Iaşi nu erau suficienţi medici pregătiţi pentru a preda cursuri universitare, iar invitarea de medici străini era exclusă. Cum majoritatea practicienilor din Principate erau de origine străină, cei 40 de medici convocaţi la Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice pentru a sprijini înfiinţarea Facultăţii de Medicină din Iaşi au cerut un răgaz de doi ani cu plată spre a-şi pregăti prelegerile şi „a învăţa limba patriei". În Consiliul profesoral ce discuta constituirea Facultăţii de Medicină, Prof. dr. Nicolae Negură a rămas singurul entuziast. Pentru cele dintâi catedre, propunerile făcute de Negură şi Fătu, reprezentanţii celor două şcoli medico-sanitare din Iaşi – *Şcoala artei chiurgical*e, respectiv *Şcoala artei obstetricale* –, vizau medici vestiţi ai oraşului, care să devină viitoarele cadre didactice: Doctorii Costache Vârnav şi A. Diamandopulo, pentru patologie generală, Gheorghe Christodulo şi Aristide Bendella, medicină internă, Alexandru Greceanu, pentru obstetrică (acuşamente), Alexandru Diamandescu, anatomie, şi Ludovic Russ sr. – pentru anatomie-chirurgie.[3, 12] Dr. Gh. Cuciureanu a refuzat din principiu orice catedră.

La 15 noiembrie 1860, prin adresa nr. 12, Rectoratul recomanda pe următorii medici primari ai Spiridoniei: Bendella – clinică internă; Fătu şi Negură – chirurgie; Grecianu – obstetrică; Diamandescu – anatomie. Profesorii nominalizaţi s-au implicat în calcularea bugetului pentu anii de studiu I-II:1860-1861 şi 1861-1862.[3,5] Discuţiile privind selecţia cadrelor didactice au ajuns repede în impas, nereuşindu-se desemnarea nici a decanului şi nici a rectorului. Alegerea rectorului s-a amânat pentru ziua de 24 noiembrie 1860, în speranţa că ulterior, sub patronajul unei autorităţi administrative supreme, procesul de constituire a Facultăţii Medicale se va finaliza mai lesne. În situaţia dată, Cuza nu a mai semnat Decretele de numire a profesorilor propuşi, deşi actele erau emise.Controversele au trenat până în 1861, când, la 16 ianuarie, Mihail Kogălniceanu a demisionat din Guvern. Noul ministru al Instrucţiunii, Dr. Gh.Cuciureanu, a intrat în conflict cu autorităţile universitare, neînţelegerile perpetuându-se şi în 1863, sub ministeriatul cneazului Alexandru Cantacuzino, prieten şi colaborator al lui Alexandru Ioan I. Se periclita evident însăşi existenţa Universităţii ieşene. În atare atmosferă, proiectul Facultăţii de Medicină a fost pentru o vreme părăsit.

„Molière, de ar fi încă pe lume, ar avea mulţumirea de a aplauda luptele celor ce nu voiesc o facultate de medicină", comenta *Curierul ştiinţific* din ziarul ieşean „*Ateneul român*" *(*I,1860, nr.5).

Dar, în ciuda estimărilor pesimiste şi întâmplărilor nefavorabile, susţinătorii facultăţii medicale apreciau că la Iaşi condiţiile de bază pentru asemenea instituţie erau totuşi întrunite.

1862- 1864: Ultimele speranţe spulberate

În 1862, consecutiv recunoaşterii actului Unirii Principatelor, instituţiile administrative din cele două Ţări Române s-au unificat. În aceste circumstanțe, s-a vehiculat ideea unei singure Universităţi, ale cărei facultăţi să funcţioneze, unele la Bucureşti, iar altele la Iaşi.

Domnitorul Alexndru Ioan Cuza nu a împărtăşit părerea şi, la 5 decembrie 1864, a promulgat Legea Instrucţiunii Publice, care prevedea existenţa a două Universităţi, una la Bucureşti, creată în acelaşi an, 1864, şi alta la Iaşi, activă deja din 1860, fiecare având, prin Statut, câte patru facultăţi. Capitolul IX, art. 249 al noii Legi stipula organizarea Facultăţilor de Medicină prin reformarea şi completarea gradată a catedrelor şcolilor naţionale de medicină.

Văzând opoziţia nu numai constantă, ci şi importantă manifestată în „dulcele târg al celor şapte coline" faţă de Şcoala sa şi întemeierea Facultăţii de Medicină, Dr. Negură a plecat la Bucureşti. Fusese numit profesor de medicină legală şi toxicologie, la Şcoala Naţională de Medicină şi Farmacie, ce fiinţa în „cetatea lui Bucur" din 1857, prin implicarea eficientă a Doctorului Carol Davila. După ctitorirea Universităţii bucureştene în 1864, studiul medico-farmaceutic i s-a integrat în1869, când Şcoala Naţională s-a transformat în Facultate de Medicină şi Farmacie.

În 1866, Doctorul Nicolae Negură, alături de Profesorul Grigore Cobălcescu şi de juristul, medicul şi naturalistul Anastasie Fătu, printre alte minţi luminate ale Moldovei cereau, asemenea lui Kogălniceanu, ca Iaşii să fie „centru de ştiinţi" al ţării, convinşi tot mai mult că premisele acestui demers existau. Dar aşteptarea, deziluziile şi speranţele legate de existenţa unei Facultăţi de Medicină aici aveau încă să se înfrunte ani îndelungaţi, înainte de îndeplinirea năzuinţelor acestora, la finele anului 1879. Abia atunci, la 1 decembrie 1879, şi-a putut deschide porţile Facultatea de Medicină la Iaşi, în cadrul Universităţii. Rector al acesteia era profesorul de drept Petru Suciu, acelaşi jurist care în 1859, ca membru în Comisia desemnată de Consiliul Şcolar local, aprobase printre primii *Şcoala de chirurgie* a Doctorului Negură.

Eşecul «proiectului Negură» s-a datorat prea des invocatelor greutăţi „morale şi financiare", precarităţii dotării materiale, spaţiilor inadecvate, neajunsurilor în pregătirea şi verificarea atât a cadrelor de predare, cât şi a tinerilor aspiranţi la titlul de doctor, prudenţei excesive, potenţate de opoziţia acerbă a unor cercuri medicale ieşene, aparţinând, în special, Spitalului şi Epitropiei „Sf. Spiridon". În raport cu aceştia s-ar fi declanşat un evident conflict de interese, odată ce numărul de profesionişti, şi deci concurenţa, creşteau.

În spiritul veacului său, Dr. Nicolae Negură îşi cultivase un orizont mai larg, de cuprindere atât a chestiunilor medicale, cât şi a extrapolărilor lor filosofice. Stau mărturie câteva din contribuţiile sale aşternute pe hârtie la Bucureşti. Acolo a publicat în 1868 micromonografia „Migrena" (pe

marginea unui caz), studiu de 27 pagini, şi a scris în 1873 primul volum din „Higiena publică şi privată”, o carte de 216 pagini rămasă neterminată, căci intenţiona să o completeze cu un al doilea volum. Fire încercată în scurta sa trecere prin lume şi cu înclinaţii meditative, a lăsat interesante reflecţii în articolele intitulate „Viaţa, existenţa şi moartea” şi „Voinţa, putinţa şi răbdarea”, ambele datând din 1865. Abordarea era una pozitivistă, proprie savanţilor epocii, aşa cum rezulta din formulările sale: „voinţa este o acţiune a creerilor”; „a cugeta, a gândi este o activitate generală a tuturor părţilor creerilor”; „gândirea este independentă de limbagiu”; „a gândi nu este a vorbi”.

S-a stins din viaţă în septembrie 1884 la Bucureşti, la cinci ani după ce se închegase activitatea Facultăţii de Medicină din Iaşi, instituţie pentru care militase cu atâta dăruire şi convingere, într-un mediu nepregătit pentru o astfel de izbândă, ce i-a fost profund ostil. Va fi regretat probabil că nu s-a numărat printre profesorii întemeietori ai tinerei *alma mater* moldave, dar posteritatea i-a onorat memoria, trecându-l printre înainte-mergătorii purtători ai faclei cunoaşterii medicale de rang înalt.

Conflict de interese

Autorii declară că nu se află în conflict de interese financiare sau non financiare pentru datele şi informaţiile prezentate în articol.

Bibliografie selectivă

1. V. Gomoiu, Gh. Gomoiu, Maria V. Gomoiu. *Repertor de medici, farmacişti, veterinari (personalul sanitar) din ţinuturile* româneşti, vol.I (înainte de 1870), Brăila: Tipografia Presa, 1938, pp: 92-94.
2. Dana Baran. *Societatea de Medici şi Naturalişti din Iaşi - 1833.Prima Academie Europeană a Spiritului Naţional*, ed a II-a, Iaşi: Ed. „Gr. T. Popa” – UMF Iaşi, 2019, pp: 42, 58-59, 179, 194-196.
3. V. Răşcanu, Gh. Năstase, Şt. Bârsan, Gh. Băileanu. *Istoricul Spitalului Orăşenesc Clinic de Adulţi din Iaşi,* vol. I, Ed. Medicală, Bucureşti, 1956, pp: 378-383.
4. G. Barbu. *Şcoala de chirurgie din Iaşi a doctorului N. Negură (1859-1860),* Rev Med Chir Soc Med Nat Iaşi, 1956, vol. LX, nr.4, pp: 63-66
5. V. Răşcanu, Gh. Năstase, L. Wasserman, Gh. Creţeanu. *Învăţământul medical*, în Universitatea „Al. I. Cuza” Iaşi, *Studii. Contribuţii la istoria dezvoltării Universităţii din Iaşi (1860-1960),* vol.II, Bucureşti, 1960, pp: 324-326.
6. C. Romanescu. *Un secol de învăţământ medical superior la Iaşi*, vol. I, Iaşi: Întreprinderea Poligrafică, 1978, pp: 21-27.
7. Dana Baran. *Facultatea de Medicină a Univesităţii din Iaşi (1879-1948),* ed.a II-a, Iaşi: Ed. „Gr.T. Popa”- UMF, Iaşi, 2012, pp: 14-20; 108-109.
8. N. Marcu. *Un document inedit privind începuturile învăţământului medical din Iaşi*, în G. Brătescu (sub redacţia), *Din tradiţiile medicinii şi ale educaţiei sanitare*. Ed. Medicală, Bucureşti, 1973, pp. 329-333.
9. G. Bogdan. *Istoricul Facultăţii de Medicină din Iaşi,* Anuarul General al Jubileului Universităţii/Annuaire Général du Jubilé de l'Université, Iaşi: Tipografia Naţională, 1911, pp: 184-187.
10. E. Târcoveanu. *Nicolae Negură (1832-1884). Fondatorul şcolii de chirurgie, precursoare a Facultăţii de Medicină Iaşi,* Jurnalul de Chirurgie, Iasi, 2007, vol.3, nr.1: 76-77.
11. M. Liţu. *Nicolae Negură (1832–1884).Fondatorul Şcolii de Chirurgie, precursoare a Facultăţii de Medicină,* în E. Târcoveanu, C. Romanescu, M. Liţu. *Ctitorii Prestigiului*, Iaşi: Ed. „Gr. T. Popa” - UMF Iaşi, 2004, pp: 32-34.
12. E. Târcoveanu, I. Chiriac, M. Liţu, Oana Epure. *Epitropia „Sf. Spiridon” Iaşi. De la origini, la glorie, desfiinţare şi noi începuturi*. Iaşi: Editura DANASTER, 2000, pp: 123-124.